

**Cour
Pénale
Internationale**

**International
Criminal
Court**

**Зрозуміти
Міжнародний
кримінальний суд**

PHOTO © ICC-CPI

**«Найбільш
тяжкі злочини,
які викликають
занепокоєння всього
міжнародного
співтовариства, не
повинні залишатися
непокараними.»**

Преамбула до Римського Статуту Міжнародного
кримінального суду

Зміст

9

МКС на перший погляд

17

Структура МКС

23

Злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС

Публікація Міжнародного кримінального суду
Номер ISBN 92-9227-365-5

ICC-PIOS-BK-05-009/23_Ukr

Авторське право © Міжнародний кримінальний суд 2023 р. | Усі права застережені

Це – не офіційний документ. Він призначений виключно для публічної інформації.
Ця брошура не призначена для продажу, відтворення або комерційного використання.

Oude Waalsdorperweg 10, 2597 AK, The Hague, The Netherlands
P.O. Box 19519, 2500 CM, The Hague, The Netherlands

31

Як працює МКС?

- 31** Направлення ситуацій, аналіз та розслідування
- 35** Арешти
- 39** Права підозрюваних
- 40** Затвердження обвинувачень перед судовим розглядом
- 42** Судовий розгляд
- 46** Рішення щодо кримінальної відповідальності та призначення покарання
- 47** Апеляційне оскарження і перегляд

51

Участь потерпілих

59

Захист свідків

63

Подальша інформація про МКС

---

17 липня 1998 р. у м. Рим 120 держав прийняло статут, відомий як «Римський Статут Міжнародного кримінального суду» (в подальшому «Римський Статут»), який заснував Міжнародний кримінальний суд. Вперше в історії людства держави вирішили визнати юрисдикцію постійного міжнародного кримінального суду для переслідування осіб, які скоїли найбільш тяжкі злочини на їхніх територіях або їхніми громадянами після того, як Римський Статут набув чинності 1 липня 2002 р.

Міжнародний кримінальний суд не замінює національні суди. Згідно Римського Статуту, обов'язком кожної держави є здійснення її кримінальної юрисдикції стосовно осіб, які несуть відповідальність за вчинення міжнародних злочинів.

Міжнародний кримінальний суд може втрутитися тільки тоді, коли держава не здатна або не бажає належним чином здійснювати розслідування або кримінальне переслідування злочинців.

Основна місія Міжнародного кримінального суду полягає в тому, щоб покласти край безкарності осіб, які вчиняють найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, і, таким чином, сприяти запобіганню подібним злочинам.

Добре поінформоване суспільство може сприяти забезпеченню довготривалої поваги до міжнародного правосуддя та його здійснення. Ця брошура, надаючи відповіді на найпоширеніші запитання про Суд, має на меті допомогти краще зрозуміти Міжнародний кримінальний суд.

U.N. Secretary General

Minister DINI

**Допомогти
побудувати
більш безпечне
майбутнє для
людства**

I. МКС на перший погляд

---

1. Що таке Міжнародний кримінальний суд?

Міжнародний кримінальний суд («МКС» або «Суд») – це постійний міжнародний суд, заснований для розслідування, кримінального переслідування та притягнення до відповідальності осіб, яких звинувачують у скоєнні найбільш тяжких злочинів, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства в цілому, а саме злочину геноциду, злочинів проти людства, воєнних злочинів та злочину агресії.

2. Чому було засновано МКС?

Під час конфліктів, якими відзначилося двадцяте століття, були скоєні деякі з найжахливіших злочинів. На жаль, багато з цих порушень міжнародного права лишилися безкарними. Нюрнберзький і Токійський трибунали були засновані після Другої світової війни. У 1948 р., коли було прийнято Конвенцію про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, Генеральна Асамблея ООН визнала існування потреби у постійному міжнародному суді, щоб розглядати щойно скоєні подібні злочини.

По закінченню холодної війни знову виникла ідея системи міжнародного кримінального правосуддя. Однак, в той час, як в ООН велися переговори щодо Статуту МКС, світ був свідком вчинення жорстоких злочинів на території колишньої Югославії та в Руанді. У відповідь на ці злочини Рада Безпеки ООН заснувала спеціальний трибунал щодо кожної з цих ситуацій.

Ці події, безсумнівно, мали найбільший вплив на рішення щодо скликання конференції, що заснувала МКС в м. Рим влітку 1998 р.

3. Що таке Римський Статут?

17 липня 1998 р. конференцією зі 160 держав було створено перший заснований на договорі постійний міжнародний кримінальний суд. Договір, прийнятий на тій конференції, став відомий як Римський Статут Міжнародного кримінального суду. Серед іншого, він визначає злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, правила процедури та механізми співпраці держав із МКС. Держави, що прийняли ці правила, відомі як держави-учасниці, і вони є представлені в Асамблеї держав-учасниць.

Асамблея держав-учасниць, що збирається принаймні щороку, визначає загальні принципи управління справами Суду та здійснює огляд його діяльності. Під час тих зустрічей держави-учасниці розглядають діяльність робочих груп, створених цими державами, та будь-які актуальні питання, що стосуються МКС, обговорюють нові проекти та приймають річний бюджет МКС.

4. Скільки країн ратифікувало Римський Статут?

Державами-учасницями Римського Статуту є понад 120 країн, що представляють усі регіони: Африку, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Східну Європу, Латинську Америку та Карибський басейн, а також Західну Європу та Північну Америку.

5. Де є місце розташування Суду?

Місце розташування Суду – це м. Гаага в Нідерландах. Римський Статут передбачає, що Суд може засідати в іншому місці, коли судді вважають це бажаним. Суд також відкрив офіси в регіонах, де він здійснює розслідування.

6. Яким чином фінансується Суд?

Суд фінансується за рахунок внесків від держав-учасниць, а також добровільних внесків від урядів, міжнародних організацій, фізичних осіб, корпорацій та інших організацій.

7. Чим відрізняється МКС від інших судів?

МКС – це постійний автономний суд, в той час як спеціальні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди, а також інші подібні суди, були створені в рамках ООН для розгляду конкретних ситуацій та мають обмежені мандати і юрисдикцію. МКС, що притягує до відповідальності фізичних осіб, також відрізняється від Міжнародного Суду, що є головним судовим органом ООН для вирішення спорів між державами. Міжнародний Суд та Міжнародний залишковий механізм для кримінальних трибуналів також мають місце розташування в м. Гаага.

8. Чи є МКС інституцією або агенцією ООН?

Ні. МКС – це незалежна установа, місією якої є притягнення до відповідальності фізичних осіб за злочини, що підпадають під його юрисдикцію, та не має потреби на особливий мандат від ООН. 4 жовтня 2004 р. МКС та ООН підписали угоду, що регулює їхні інституційні відносини.

9. Чи покликаний МКС замінювати національні суди?

Ні. МКС не замінює національні системи кримінального судочинства, він доповнює їх. Він може розслідувати і, за наявності підстав, переслідувати та притягувати до відповідальності фізичних осіб, тільки якщо відповідні держави цього не роблять або не бажають чи не здатні належним чином це робити. Це може відбутися, коли провадження невинувато затягуються або мають на меті вигороджування фізичних осіб від кримінальної відповідальності. Це відоме як «принцип взаємодоповнюваності», згідно якого пріоритет надається національним системам.

Держави зберігають за собою первинну відповідальність за здійснення судочинства щодо осіб, які вчинили найтяжчі злочини.

МКС може розслідувати і, за наявності підстав, переслідувати та притягувати до відповідальності фізичних осіб тільки якщо відповідні держави не роблять цього або не бажають чи не здатні належним чином це робити.

---

10. За яких умов МКС здійснює свою юрисдикцію?

Коли держава стає учасницею Римського Статуту, вона погоджується визнати юрисдикцію МКС стосовно злочинів, що перераховані в Статуті. Суд може здійснювати свою юрисдикцію у ситуаціях, коли імовірний злочинець є громадянином держави-учасниці, або коли злочин був скоєний на території держави-учасниці. Також держава, що не є учасницею Статуту, може вирішити визнати юрисдикцію МКС. Ці умови не застосовуються, коли Рада Безпеки, діючи згідно Розділу VII Статуту ООН, направляє ситуацію до Офісу Прокурора.

11. Чи є юрисдикція МКС обмеженою в часі?

МКС має юрисдикцію тільки стосовно подій, які відбулися після набрання чинності Статуту 1 липня 2002 р. Якщо держава стане учасницею Статуту після набрання ним чинності, Суд може здійснювати свою юрисдикцію лише стосовно злочинів, скоєних після набрання чинності Статуту для цієї держави, окрім випадків, коли держава зробила заяву щодо визнання юрисдикції МКС із зворотною дією. Однак, Суд не може здійснювати свою юрисдикцію стосовно подій, що відбулися до 1 липня 2002 р. Для нової держави-учасниці Статут набуває чинності у перший день місяця, що настає на 60-й день після дати передання на зберігання документу цієї держави про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

International Criminal Court 国际刑事法院 Cour pénale internationale 国际刑事法院 国际刑事法院
 Cour pénale internationale 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 Corte Penal Internacional 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院

Assembly of States Parties
Assemblée des États Parties

Международный уголовный суд 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院
 المحكمة الجنائية الدولية 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院 国际刑事法院

12. Хто може бути притягнутий до відповідальності перед МКС?

МКС притягує до відповідальності фізичних осіб, а не групи чи держави. Будь-яка фізична особа, яка, ймовірно, скоїла злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, може бути притягнута до МКС. По суті, політика кримінального переслідування Офісу Прокурора полягає в зосередженні на тих, хто, з огляду на зібрані докази, несуть найбільшу відповідальність за злочини, і не зважає на будь-які офіційні посади, які можуть обіймати імовірні злочинці.

Політика кримінального переслідування Прокурора полягає в зосередженні на тих, хто, з огляду на зібрані докази, несуть найбільшу відповідальність за злочини. Офіс Прокурора не зважає на будь-які офіційні посади, які можуть обіймати імовірні злочинці.

---

13. Якщо ті, хто несуть найбільшу відповідальність, обіймають високу політичну або військову посаду, хіба вони не підлягають звільненню від кримінальної відповідальності? Хіба їм не може бути надано недоторканість або амністію?

Ніхто не підлягає звільненню від кримінальної відповідальності через його або її поточні посадові обов'язки або через посаду, яку він обіймав чи вона обіймала в той час, коли були скоєні відповідні злочини.

Виконання обов'язків голови держави чи уряду, міністра або члена парламенту не звільняє жодну людину від кримінальної відповідальності перед МКС.

У деяких випадках особа, яка обіймає керівну посаду, може бути притягнута до відповідальності за злочини, скоєні тими людьми, які діяли під його або її керівництвом чи згідно його або її наказів.

Аналогічно, амністію не можна використовувати в якості виправдання перед МКС. Таким чином, вона не може перешкодити Суду у здійсненні своєї юрисдикції.

14. Якщо МКС видає ордер на арешт чинного чи колишнього голови держави, чи це робиться з політичних міркувань?

Ні. МКС – це судова установа із виключно судовим мандатом. Він не підлягає політичному контролю. Це - незалежний суд, і його рішення ґрунтуються на юридичних критеріях та приймаються неупередженими суддями згідно положень його установчого договору, Римського Статуту, та інших юридичних документів, що регламентують роботу Суду.

15. Чи може МКС притягнути до відповідальності дітей?

Ні. Суд не має юрисдикції стосовно будь-якої особи, якій не виповнилося 18 років на момент скоєння відповідних злочинів.

16. Дехто заявляє про те, що діяльність МКС лише спрямована на африканські країни. Чи це правда?

Ні. МКС розглядає справи, пов'язані із країнами, що визнали юрисдикцію Суду, а такі країни є на всіх континентах.

Країни Африки значно сприяли створенню Суду та вплинули на рішення про те, щоб Суд мав незалежний Офіс Прокурора. У 1997 р. Південноафриканське співтовариство розвитку (англ. Southern African Development Community, скорочено SADC) дуже активно підтримувало запропонований Суд, а заява стосовно цього була схвалена у лютому 1998 р. учасниками зустрічі Конференції країн Африки у м. Дакар, Сенегал, як «Заява про заснування Міжнародного кримінального суду». Власне на Римській Конференції саме представниками країн Африки були зроблені найбільш значущі заяви стосовно Суду. Можливо, що без підтримки країн Африки Римський Статут і не був би прийнятий. По суті, Африка – це найбільш широко представлений регіон серед учасників Суду. Не тільки уряди, а й громадські організації висловлюють довіру та надають підтримку Суду. Суд також отримав користь від професійного досвіду африканців, а низка африканців обіймає високі посади в усіх органах Суду.

Більшість розслідувань МКС було відкрито на підставі заяв урядів африканських країн або після консультацій з ними. Інші розслідування було відкрито після направлення ситуацій Радою Безпеки ООН, де також представлені уряди африканських країн.

Нарешті, на додаток до офіційних розслідувань, Офіс Прокурора Суду здійснює попередні вивчення у низці країн на чотирьох континентах.

**Єдині у своїй
рішучості
покласти
край
безкарності**

II. Структура МКС

МКС складається з чотирьох органів: Президії, Палат, Офісу Прокурора та Секретаріату. Кожен з цих органів відіграє певну роль та має певний мандат.

17. Що робить Президія?

Президія складається з трьох суддів (Президента та двох віце-президентів), яких обрано абсолютною більшістю голосів 18 суддів Суду на максимум два трирічні терміни.

Президія відповідає за управління справами Суду, за винятком Офісу Прокурора. Вона представляє Суд перед зовнішнім світом та допомагає в організації роботи суддів. Президія відповідає також за виконання інших завдань, напр., забезпечення виконання рішень стосовно покарання, винесених Судом.

18. Що роблять Палати?

18 суддів, включно із трьома суддями Президії, закріплено за трьома суддівськими відділами: Відділом досудового провадження (що складається не менш ніж із шести суддів), Судовим відділом (що складається не менш ніж із шести суддів) та Апеляційним відділом (що складається з п'яти суддів). Вони закріплені за наступними Палатами: Палатами досудового провадження (кожна складається з одного чи трьох суддів), Судовими палатами (кожна складається з трьох суддів) та Апеляційною палатою (що складається з п'яти суддів Апеляційного відділу). Роль та обов'язки суддів наведено нижче за категоріями Палат: досудового провадження, Судової та Апеляційної.

19. Як обираються судді?

Судді – це особи з високими моральними якостями, неупереджені та добросесні, з такими кваліфікаціями, що вимагаються від них в їхніх відповідних державах для призначення на вищі судові посади. Усі вони мають значний досвід, що має відношення до суддівської діяльності Суду.

Суддів обирає Асамблея держав-учасниць на основі їхньої визнаної компетентності у сфері кримінального і процесуального права та у відповідних галузях міжнародного права, таких як міжнародне гуманітарне право та право у сфері прав людини. Вони мають експертні знання із спеціальних питань, таких як насильство стосовно жінок або дітей. Під час обрання суддів враховуються необхідність представництва основних правових систем світу, справедливого представництва суддів жіночої та чоловічої статі та справедливого географічного представництва. Судді забезпечують справедливість проваджень та належне здійснення правосуддя.

20. Якою є роль Палат досудового провадження?

Палати досудового провадження, кожна з яких складається з одного або трьох суддів, вирішують усі питання, що виникають до початку стадії судового розгляду. По суті, їхня роль полягає в тому, щоб наглядати за тим, як Офіс Прокурора виконує свою діяльність із розслідувань та кримінальних переслідувань, гарантувати права підозрюваних, потерпілих та свідків під час стадії розслідування та забезпечувати об'єктивність провадження. Палати досудового провадження потім вирішують, чи видавати ордери або повістки про виклик за клопотанням Офісу Прокурора, а також чи затвердити обвинувачення проти особи, яку підозрюють у скоєнні злочину. Вони також можуть прийняти рішення стосовно прийнятності ситуацій та справ, а також щодо участі потерпілих на стадії досудового провадження у справі.

21. Якою є роль Судових палат?

Після того, як видано ордер на арешт, заарештовано ймовірного злочинця та затверджено обвинувачення Палатою досудового провадження, Президія утворює Судову палату, що складається з трьох суддів, для проведення судового провадження.

Основною функцією Судової палати є забезпечення справедливих та швидких судових проваджень та їхнього проведення з повною повагою щодо прав обвинувачених і належним врахуванням захисту потерпілих і свідків. Вона також приймає рішення щодо участі потерпілих на стадії судового провадження у справі.

Судова палата встановлює, чи обвинувачений є невинуватим або винним у пред'явлених обвинуваченнях, і, якщо його або її визнають винним (-ою), може призначити покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк, обчислюваний у кількості років, що не перевищує максимально 30 років, або довічного позбавлення волі. Також може бути стягнуто грошові штрафи. Таким чином, Судова палата може зобов'язати засуджену особу відшкодувати шкоду, заподіяну потерпілим, включаючи компенсацію, реституцію або реабілітацію.

22. Якими є головні функції Апеляційної палати?

Апеляційна палата складається з Президента Суду та чотирьох інших суддів. Усі сторони судового провадження можуть подати апеляцію або клопотати про дозвіл на подання апеляції проти рішень Палати досудового провадження та Судової палати. Апеляційна палата може залишити в силі, скасувати або змінити рішення, яке оскаржується, включно із рішеннями щодо кримінальної відповідальності та рішеннями щодо покарання, і може навіть призначити новий судовий розгляд іншою Судовою палатою.

Вона може також переглянути остаточне рішення щодо кримінальної відповідальності або щодо покарання.

23. Якими є повноваження Офісу Прокурора?

Офіс Прокурора є незалежним органом суду. До його повноважень входить отримання та аналіз інформації про ситуації або передбачувані злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, аналіз переданих йому ситуацій з метою визначення наявності достатніх підстав для початку розслідування злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів або злочину агресії, а також притягнення винних у скоєнні цих злочинів до відповідальності перед судом. Офіс Прокурора очолює Прокурор, якому допомагають заступники Прокурора, обрані Асамблеєю держав-учасниць.

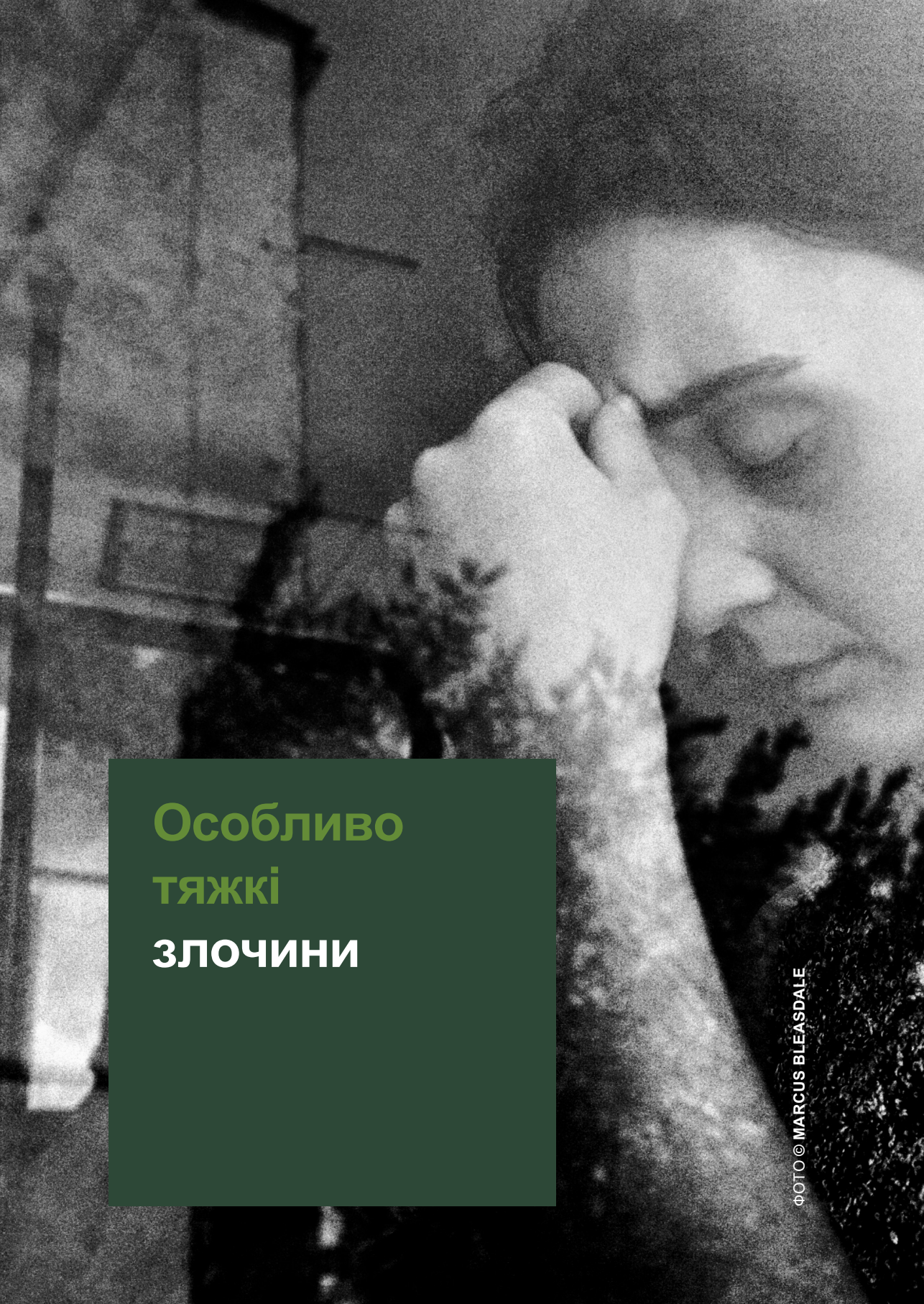
Офіс складається з двох підрозділів, відповідальних за обвинувачення, та відділу інтегрованих послуг. Відповідно до делегованих Прокурором повноважень, два заступники Прокурора керують двома підрозділами обвинувачення, що забезпечує рівний розподіл випадків і справ на основі єдиної командної концепції.

Заступники Прокурора здійснюють нагляд за попередніми експертизами, розслідуваннями, судовим переслідуванням і, за необхідності, апеляційними провадженнями, а також надають стратегічні консультації та вказівки Прокурору щодо кожної ситуації та справи, які перебувають у їхньому підпорядкуванні. Відділ інтегрованих послуг централізує допоміжні функції, які забезпечують міжгалузеву підтримку Офісу.

24. Що робить Секретаріат?

Секретаріат допомагає Суду проводити справедливі, неупереджені та публічні судові провадження. Головна функція Секретаріату полягає у наданні адміністративної та оперативної підтримки Палатам та Офісу Прокурора. Секретаріат також підтримує діяльність Секретаря щодо питань захисту, потерпілих, комунікації та безпеки. Він забезпечує належне обслуговування Суду та розвиває ефективні механізми допомоги потерпілим, свідкам та захисту для забезпечення їхніх прав згідно Римського Статуту та Правил процедури і доказування.

Секретаріат – це офіційний канал комунікації Суду, тож він також несе першочергову відповідальність за інформацію для загальної публіки та просвітницьку діяльність МКС.

**Особливо
тяжкі
злочини**

ФОТО © MARCUS BLEASDALE

III. Злочини, які підпадають під юрисдикцію МКС

---

25. Які злочини підпадають під юрисдикцію МКС?

Мандат Суду полягає в тому, щоби здійснювати судочинство над фізичними особами (а не державами), та притягувати цих осіб до відповідальності за найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, а саме злочин геноциду, військові злочини, злочини проти людства та злочин агресії.

26. Що таке геноцид?

Згідно із Римським Статутом, “геноцид” означає будь-яке з таких діянь, які вчинено з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

- вбивство членів такої групи;
- заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або психічного розладу членам такої групи;
- умисне створення для такої групи умов життя, розрахованих на доведення її до повного або часткового фізичного знищення;
- впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню всередині такої групи;
- насильницьку передачу дітей цієї групи до іншої групи.

27. Що таке злочини проти людства?

“Злочини проти людства” означають будь-які з таких діянь, коли вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, і такий напад вчиняється усвідомлено:

- вбивство;
- винищення;
- оборнення в рабство;
- депортацію або насильницьке переміщення населення;
- ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права;
- катування;
- зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусову вагітність, примусову стерилізацію чи будь-яку іншу подібну за тяжкістю форму сексуального насильства;
- переслідування будь-якої групи або спільноти, яку можна ідентифікувати, за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними чи гендерними ознаками;
- насильницьке зникнення осіб;
- злочин апартеїду;
- інші нелюдські діяння подібного характеру, що умисно заподіюють сильних страждань або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю.

28. Що таке воєнні злочини?

«Воєнні злочини» включають грубі порушення Женевських конвенцій та інші серйозні порушення законів та звичаїв, що застосовуються під час міжнародних збройних конфліктів та конфліктів «не міжнародного характеру», перелічених у Римському статуті, коли їх скоєно в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів. Ці заборонені дії включають:

- вбивство;
- калічення, жорстоке поводження та катування;
- взяття заручників;
- умисне спрямування нападів на цивільне населення;
- умисне спрямування нападів на будівлі, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових або благодійних цілей, на пам'ятки історії або лікарні;
- мародерство;
- зґвалтування, сексуальне рабство, примусову вагітність чи будь-яку іншу форму сексуального насильства;
- набір або вербування дітей віком до 15 років до складу збройних сил або груп або використання їх для активної участі в бойових діях.

PHOTO © MINUSMA/MARCO DORMINO

29. Що таке злочин агресії?

Як ухвалено Асамблеєю держав-учасниць під час конференції з перегляду Римського статуту, яка пройшла у м. Кампала (Уганда) між 31 травня та 11 червня 2010 р., «злочин агресії» означає планування, підготовку, ініціювання або вчинення акту застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави.

Акт агресії включає, серед іншого, вторгнення, військову окупацію та анексію із застосуванням сили, блокаду портів чи берегів держави, якщо він вважається таким, що за своїм характером, тяжкістю та масштабами він є грубим порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Людина, яка вчинила акт агресії – це людина, яка спроможна фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави.

30. Коли розпочалася юрисдикція Суду над злочином агресії?

15 грудня 2017 р. Асамблея держав-учасниць прийняла консенсусом резолюцію про активацію юрисдикції Суду над злочином агресії, починаючи з 17 липня 2018 р.

31. За яких умов Суд може здійснювати свою юрисдикцію щодо злочину агресії?

Суд може здійснювати юрисдикцію у ситуації, коли геноцид, злочини проти людства або воєнні злочини були вчинені не раніше 1 липня 2002 р. та:

- злочини були вчинені громадянином держави-учасниці, або на території держави-учасниці чи держави, яка визнала юрисдикцію Суду; або
- злочини було направлено Прокурором МКС до Ради Безпеки ООН відповідно до резолюції, ухваленої згідно із Глави VII Статуту ООН.

Починаючи з 17 липня 2018 р., ситуацію, що виглядає як така, де було вчинено акт агресії, може бути направлено до Суду Радою Безпеки, яка діє згідно Глави VII Статуту ООН, незалежно від того, чи в ній беруть участь держави-учасниці або держави, які не є учасницями.

За відсутності направлення Радою Безпеки ООН акту агресії, Прокурор може розпочати розслідування з власної ініціативи або на прохання держави-учасниці. Прокурор спочатку з'ясує, чи ухвалила Рада Безпеки рішення стосовно акту агресії, вчиненого відповідною державою. Якщо жодного такого рішення не ухвалено протягом шести місяців з дати повідомлення Прокурором про ситуацію Раді Безпеки ООН, Прокурор все ж таки може розпочати розслідування за умови, що Палата досудового провадження санкціонує початок розслідування. Також, за цих обставин Суд не буде здійснювати свою юрисдикцію щодо злочину агресії, вчиненого громадянином або на території держави-учасниці, яка не ратифікувала або не прийняла ці поправки.

32. Яким чином може бути відкрито розслідування злочину агресії?

Якщо Рада Безпеки ООН визначить, що було скоєно акт агресії, Прокурор МКС може прийняти рішення відкрити розслідування за умов, що зазначені вище.

В іншому випадку сторона обвинувачення може вивчити ситуацію і, на основі своєї оцінки, може повідомити про ситуацію Генеральному секретарю ООН.

Якщо, протягом шести місяців з дати повідомлення Прокурором, Рада Безпеки ООН не ухвалить рішення про те, чи було вчинено акт агресії, Прокурор все ж може здійснити розслідування злочину агресії за умови, що Палата досудового провадження МКС санкціонує початок розслідування.

Притягнення фізичних осіб до відповідальності за геноцид, воєнні злочини, злочини проти людства та агресії.

FOTO © UN PHOTOALBERT GONZÁLEZ FARRAN

**Забезпечення
справедливого
судового
розгляду**

IV. Як працює МКС

А. НАПРАВЛЕННЯ СИТУАЦІЙ, АНАЛІЗ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ

33. Як справи потрапляють на розгляд Суду?

Будь-яка держава-учасниця Римського статуту може попросити Офіс прокурора здійснити розслідування. Держава, яка не є учасницею статуту, може також визнати юрисдикцію МКС стосовно злочинів, вчинених на її території або одним з її громадян, та попросити Офіс Прокурора здійснити розслідування. Рада Безпеки ООН може також направити ситуацію до Суду.

34. Чи може Прокурор вирішити відкрити розслідування з власної ініціативи?

Так, якщо Офіс Прокурора отримає достовірну інформацію щодо злочинів, до яких причетні громадяни держави-учасниці або держави, що визнала юрисдикцію МКС, або злочинів, вчинених на території цієї держави, та доходить висновку, що існують обґрунтовані підстави для здійснення розслідування. Таку інформацію можуть надати фізичні особи, міжурядові або неурядові організації або будь-які інші надійні джерела. Однак, за таких обставин сторона обвинувачення повинна отримати дозвіл від суддів Палати досудового провадження, перш ніж розпочинати розслідування.

35. Що відбувається, коли ситуацію направляють до МКС для розслідування?

Прокурор визначає, коли, на його чи її думку, Суд має юрисдикцію стосовно ймовірних злочинів. Після детального аналізу наявної інформації Прокурор вирішує, чи є достатньо підстав для здійснення розслідування. Таким чином, сторона обвинувачення повинна встановити, чи було вчинено злочин геноциду, злочини проти людства або воєнні злочини, і, якщо це так і є, то чи їх було вчинено після 1 липня 2002 р. Сторона обвинувачення повинна також з'ясувати, чи національні органи влади здійснюють справжнє розслідування або судовий розгляд справ щодо ймовірних злочинців. Наостанок, вона повинна надіслати повідомлення державам-учасницям та іншим державам, які, ймовірно, здійснюють юрисдикцію, стосовно свого наміру розпочати розслідування.

36. Яким чином відбувається розслідування?

Офіс Прокурора незалежно, неупереджено та об'єктивно збирає необхідні докази з різноманітних надійних джерел. Розслідування може тривати стільки часу, скільки необхідно для збору потрібних доказів. Якщо буде зібрано достатньо доказів для встановлення кримінальної відповідальності конкретних осіб, тоді Прокурор попросить суддів Палати досудового провадження надіслати повістки про виклик до суду або видати ордери на арешт. Держави є відповідальними за виконання ордерів на арешт, що видані Палатами МКС. Держави-учасниці Римського статуту юридично зобов'язані всебічно співпрацювати з МКС. Інші держави можуть бути запрошені до співпраці з МКС і можуть вирішити робити це на добровільних засадах.

37. Чи МКС буде здійснювати кримінальне переслідування усіх осіб, яких підозрюють у вчиненні найбільш тяжких злочинів?

Ні. Суд не зможе притягнути до відповідальності кожену особу, яку підозрюють у вчиненні злочинів, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства. Прокурорська політика Офісу Прокурора полягає в зосередженні своїх розслідувань та кримінального переслідування на тих особах, які, з огляду на зібрані докази, несуть найбільшу відповідальність за такі злочини.

38. Чи можуть інші суди притягнути до відповідальності злочинців, яких не переслідує МКС?

Згідно принципу взаємодоповнюваності, національні судові системи зберігають свою відповідальність за притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні злочинів.

Офіс Прокурора незалежно, неупереджено та об'єктивно збирає необхідні докази з різноманітних надійних джерел.

PHOTO © UN PHOTOCIATTIANNE TIJERINA

В. АРЕШТИ

39. Хто має повноваження на видачу ордера на арешт або повістки про виклик до суду?

Після початку розслідування лише Палата досудового провадження може, на прохання сторони обвинувачення, видати ордер на арешт або повістку про виклик до суду, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що відповідна особа вчинила злочин під юрисдикцією МКС.

40. Яка інформація потрібна суддям від сторони обвинувачення, перш ніж вони можуть видати ордер на арешт або повістку про виклик до суду?

Коли сторона обвинувачення робить запит на видачу ордера на арешт або повістки про виклик до суду, вона повинна надати суддям наступну інформацію:

- ім'я та прізвище особи;
- опис злочинів, у вчиненні яких підозрюють особу;
- стислий виклад фактів (дії, які, ймовірно, є злочинами);
- короткий виклад доказів проти особи;
- причини, з яких сторона обвинувачення вважає за необхідне заарештувати особу.

41. Які причини можуть бути підставою для видачі ордера на арешт?

Судді видадуть ордер на арешт, якщо вони вважатимуть за необхідне забезпечення того, що особа дійсно з'явиться в суді, що він або вона не перешкоджатиме розслідуванню або судовому провадженню або не ставитиме їх під загрозу, або щоб запобігти подальшому вчиненню злочинів тою особою.

42. Що станеться після того, як буде видано ордер на арешт?

Секретар надсилає прохання про співробітництво з метою арешту та видачі підозрюваного відповідній державі або іншим державам, в залежності від рішення суддів у кожному випадку.

Коли особу заарештовано, і Суд повідомлено про це, Суд забезпечує отримання особою копії ордера на арешт тою мовою, яку він або вона повністю розуміє і якою розмовляє.

43. Чи МКС має повноваження на арешт підозрюваних?

Суд не має своєї власної поліції. Відповідно, він покладається на співробітництво держав, що має важливе значення для арешту та передачі підозрюваних.

Згідно з Римським статутом, держави-учасниці будуть повною мірою співпрацювати з Судом в його розслідуванні та кримінальному переслідуванні злочинів, що є під юрисдикцією Суду.

44. Хто повинен виконувати ордери на арешт?

Держави є відповідальними за виконання рішень стосовно ордерів на арешт. Заснувавши МКС, держави створили систему, що базується на двох стовпах. Сам Суд є стовпом судової влади. Оперативний стовп, включно з виконанням Судових рішень, належить державам.

Держави-учасниці Римського статуту юридично зобов'язані всебічно співпрацювати з МКС. Коли держава-учасниця не виконує зобов'язання щодо прохання про співпрацю, Суд може зробити висновок та передати справу до Асамблеї держав-учасниць щодо подальших дій.

Коли юрисдикція Суду ініціюється Радою Безпеки, обов'язок співпрацювати поширюється на всі держави-члени ООН, незалежно від того, чи вони є учасницями Статуту. Злочини під юрисдикцією Суду – це найтяжчі злочини, відомі людству, і, як це передбачено статтею 29 Статуту, на них не поширюється жодний строк давності. Ордери на арешт – довічні, тож фізичні особи все ще на свободі рано чи пізно постануть перед Судом.

45. Що відбувається після того, як особу заарештовано?

Арештований негайно постає перед компетентним судовим органом в державі місця тримання під вартою, який визначає, чи ордер дійсно виданий на арештованого, чи особу було заарештовано згідно з належною правовою процедурою і чи було дотримано прав особи. Після того, як було видано ордер на передачу особи, цю особу доставляють до Суду і утримують її у Слідчому ізоляторі у м. Гаага, Нідерланди.

Суд не має своєї власної поліції. Він покладається на співробітництво держав для арешту та передачі підозрюваних. Суд є стовпом судової влади у системі Римського статуту. Оперативний стовп, включно з виконанням судових рішень, належить державам.

---

46. Якими є умови тримання під вартою у Слідчому ізоляторі в м. Гаага?

Слідчий ізолятор МКС працює згідно найвищих міжнародних стандартів щодо поводження із затриманими, а саме «Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями» ООН. Незалежний інспекційний орган проводить регулярні та позапланові інспекції ізолятора для перевірки утримання та поводження із затриманими.

Розпорядок дня у Слідчому ізоляторі надає затриманим можливість здійснювати прогулянки на подвір'ї, займатися фізичними вправами, отримувати медичну допомогу, приймати участь у ручних роботах та мати доступ до засобів для підготовки свого захисту. На додачу, в ізоляторі є мультимедійне обладнання, і там пропонують низку навчальних, дозвільних та спортивних програм. Затримані в МКС мають доступ до комп'ютерів, телевізорів, книжок та журналів. Незаможні особи мають право на безоплатний дзвінок до свого захисника в офіційний робочий час. Кожну камеру (площею 10 кв.м.) спроектовано так, щоб в ній перебувала лише одна особа. У стандартній камері є ліжка, стіл, полиці, буфет, туалет, умивальник, телевізор та переговорний пристрій (інтерком) для спілкування з охоронцями, коли камеру замкнено.

Суд забезпечує триразове харчування на день, але в затриманих також є доступ до кухні загального користування, якщо вони хочуть готувати свою їжу. Затриманим також надається список для покупок, щоб вони могли замовити додаткові продукти, в міру можливості.

Декілька разів на рік усіх затриманих можуть провідати їхні родичі, а якщо затриманих визнають незаможними особами, ці відвідини, в міру можливості, можуть бути за рахунок Суду.

Особи, засуджені за злочини під юрисдикцією МКС, не відбувають покарання у Слідчому ізоляторі МКС, оскільки заклад не розрахований на довгострокове ув'язнення. Тому засуджених переводять до в'язниці поза Нідерландами, у державі, обраній Судом зі списку держав, які висловили готовність дозволити засудженим відбувати покарання там.

PHOTO © FRANK SCHINSKI

С. ПРАВА ПІДОЗРЮВАНИХ

47. Чи вважаються затримані особи засудженими через те, що їх передали до Суду?

Ні. Кожна особа вважається невинуватою, доки її вину не буде доведено в Суді. Сторона обвинувачення повинна довести вину підозрюваного, а Судова палата засудить особу лише тоді, коли переконається, щоб обвинувачення було доведено поза розумним сумнівом.

48. Які права мають підозрювані?

Підозрювані вважаються невинуватими. Вони присутні в залі суду під час судового провадження і мають право на публічний, справедливий та неупереджений розгляд своєї справи. З цієї метою в правових документах Суду закріплено низку гарантій, включно з наступними правами (нижче наведено декілька з них):

- бути захищеними юридичним радником (юристом), якого вони оберуть за власним бажанням, надавати власні докази та своїх свідків та використовувати мову, яку вони повністю розуміють і якою вони розмовляють;
- бути детально поінформованим про звинувачення, мовою, яку вони повністю розуміють і якою вони розмовляють;
- мати достатньо часу і засобів для підготовки захисту та спілкуватися з юридичним радником вільно і конфіденційно;
- бути притягнутим до відповідальності без невинуватих затримок;
- не бути примушеним до дачі показань або визнання вини і зберігати мовчання, при чому це мовчання не буде фактором, що враховується при визначенні вини або невинуватості;
- мати право на розкриття захисту стороною обвинувачення таких доказів, що перебувають в її володінні або під її контролем, які, на її думку, демонструють або мають тенденцію демонструвати невинуватість обвинуваченого, або пом'якшити вину обвинуваченого, або такі, що можуть вплинути на достовірність доказів сторони обвинувачення.

49. Що станеться, якщо підозрюваний не спроможний оплатити юридичний супровід?

Підозрювані мають право на юридичний супровід в будь-якому випадку, коли це є в інтересах правосуддя, і, якщо підозрюваний не спроможний оплатити його, на юридичний супровід, призначений Судом.

50. Чи можуть затримані отримати тимчасове звільнення на час судового розгляду?

Усі затримані мають право подати заяву на отримання тимчасового звільнення на час судового розгляду. У випадку, якщо цю заяву буде відхилено, рішення буде регулярно переглядатися компетентною палатою щонайменше кожні 120 днів, і може бути переглянута в будь-який час за заявою затриманої особи або сторони обвинувачення.

51. Якою є роль Офісу громадського адвоката захисту?

Офіс громадського адвоката захисту просуває, представляє та досліджує права захисту, підвищує статус суттєвих питань захисту, та докладає зусиль для досягнення рівності сторін для захисту на усіх стадіях розслідування та судового розгляду.

Офіс є незалежним у виконанні своїх основних функцій, але відноситься до сфери компетенції Секретаріату виключно для адміністративних цілей.

D. ЗАТВЕРДЖЕННЯ ОБВИНУВАЧЕНЬ ПЕРЕД СУДОВИМ РОЗГЛЯДОМ

52. Чи підозрювані постають перед Судом одразу після того, як вони прибувають до м. Гаага?

Так. Підозрювана особа вперше з'явиться у Суді незабаром після того, як він або вона прибуде до м. Гаага. Під час першої появи Палата досудового провадження підтверджує ідентичність підозрюваного, переконується в тому, що підозрюваний розуміє пред'явлене обвинувачення, підтверджує мову, якою слід здійснювати провадження, та встановлює дату початку слухання про затвердження обвинувачення.

На слуханні про затвердження обвинувачення (що не є судовим розглядом, а досудовим засіданням), сторона обвинувачення повинна надати достатньо доказів для передачі справи до суду. Сторона захисту підозрюваного може заперечити проти пред'явлених обвинувачень, оспорити докази, які пред'являються Прокурором, і також пред'являти докази.

Слухання про затвердження обвинувачення відбувається у присутності сторони обвинувачення, особи, яка притягується до кримінальної відповідальності, його чи її юридичного радника, а також представника потерпілих. Відповідно до статті 61 Статуту, підозрювана особа може відмовитися від свого права бути присутнім (-юю) на цьому судовому засіданні.

53. Які рішення може прийняти Палата досудового провадження після слухання про затвердження обвинувачення?

Після слухання про затвердження обвинувачення Палата досудового провадження може:

- не затвердити обвинувачення; таке рішення не перешкоджає стороні обвинувачення в подальшому знову звернутися з проханням про затвердження цього обвинувачення, коли таке прохання підтверджується додатковими доказами;
- відкласти слухання та попросити сторону обвинувачення розглянути можливість надання додаткових доказів або проведення подальшого розслідування, або внесення змін до обвинувачення, якщо надані докази встановлюють факт вчинення іншого злочину;
- затвердити обвинувачення і передати справу до судового розгляду; після затвердження, Президія створює Судову палату, яка відповідає за наступну фазу провадження: судовий розгляд.

54. Чи затвердження обвинувачення створює упередженість щодо вини підозрюваного?

Ні. Слухання про затвердження обвинувачення має на меті захист інтересів підозрюваних, щоб не допустити порушення проти них тих проваджень, які не мають достатньо правового підґрунтя. У фазі досудового провадження сторона обвинувачення повинна підтримати кожний пункт обвинувачення достатніми доказами для встановлення підстав вважати, що ця особа вчинила злочини, в яких її обвинувачують. Якщо підтверджено один або більше пунктів обвинувачення, справу призначено до судового розгляду Судовою палатою.

55. Що відбувається після затвердження обвинувачення?

Після затвердження обвинувачення Палата досудового провадження призначає справу до судового розгляду Судовою палатою, яка буде проводити наступну фазу проваджень: судовий розгляд.

Перед початком судового розгляду судді Судової палати розглядають процесуальні питання, які можуть бути передані до них сторонами, та проводять слухання для підготовки до судового розгляду та вирішення процесуальних питань з метою сприяння справедливому та швидкому проведеному провадженню.

Е. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

56. Де проводиться судовий розгляд?

Судові розгляди проводяться у місці перебування Суду у м. Гаага, окрім випадків, коли судді вирішать провести судовий розгляд в іншому місці. Це питання порушувалося у декількох випадках. Обвинувачена особа повинна бути присутньою на своєму судовому розгляді, що буде проводитися у відкритому режимі, окрім випадків, коли Палата встановить, що деякі провадження будуть проводитися у закритому режимі в інтересах безпеки потерпілих та свідків чи захисту конфіденційної інформації або чутливих доказових матеріалів.

57. Що відбувається на початку судового розгляду?

На початку судового розгляду обвинуваченій особі зачитують обвинувачення проти нього або неї, а Палата запитує, чи він або вона розуміє їх. Потім Палата просить обвинуваченого визнати свою вину або заявити про свою невинуватість.

58. Що відбувається, якщо обвинувачений визнає свою вину?

Спочатку Судова палата переконується в тому, чи обвинувачений усвідомлює характер та наслідки визнання себе винним, чи зроблене це визнання обвинуваченим добровільно після достатніх консультацій із юридичним радником та чи визнання вини підтверджується фактами справи, викладеними в доказах та обвинуваченнями, пред'явленими стороною обвинувачення та визнаними обвинуваченим. Якщо Судова палата переконана в тому, що ці умови дотримані, вона може засудити обвинуваченого за вчинення цього злочину. Якщо Судова палата не переконана в тому, що ці умови дотримані, Палата буде виходити з того, що визнання вини не мало місця, і в цьому випадку вона дасть розпорядження продовжувати судовий розгляд.

59. Як проходить судовий розгляд?

На судовому розгляді сторона обвинувачення та сторона захисту матимуть можливість представити свою позицію щодо справи. Сторона обвинувачення повинна надати докази до Суду, щоб довести, що обвинувачена особа є винною поза будь-яким розумним сумнівом. Ці докази повинні бути у вигляді документів, інших матеріальних об'єктів або письмових свідчень. Сторона обвинувачення повинна також пред'явити обвинуваченому будь-які докази, що можуть свідчити про його або її невинуватість.

Сторона обвинувачення першою представляє свою позицію щодо справи та викликає свідків для надання показань. Коли сторона обвинувачення закінчила допит кожного свідка, юридичному раднику сторони обвинувачення надається можливість також допитати свідків.

Після того, як сторона обвинувачення представила усі свої докази, настає черга обвинуваченої особи представити свій захист за допомогою свого захисника.

60. Хто може надавати докази?

Усі сторони судового розгляду можуть надавати докази, що мають значення для справи. Кожний вважається невинуватим, доки його вину не буде доведено відповідно до законодавства. Тягар доведення вини обвинуваченого поза будь-яким розумним сумнівом покладено на сторону обвинувачення. Обвинувачена особа має право допитувати свідків обвинувачення та викликати і допитувати свідків від свого імені на тих самих умовах, що і свідків обвинувачення.

Коли зачіпаються особисті інтереси потерпілих, Суд дозволяє висловлювати та розглядати їхні думи та побоювання на всіх стадіях провадження, які Суд вважатиме такими, що для цього підходять, і таким чином, щоб це не завдавало шкоди або не було несумісним із правам обвинуваченого та справедливим і неупередженим судовим розглядом. Їхні думки та побоювання можуть бути висловлені їхніми юридичними представниками.

У рішенні, ухваленому 11 липня 2008 р., Апеляційна палата надала потерпілим право наводити докази, що стосуються вини або невинуватості обвинуваченого, та оспарювати допустимість або належність доказів, хоча це право належить насамперед сторонам, а саме обвинуваченню та захисту.

Це право обумовлено суворими умовами, а саме, має бути доказ того, що потерпілі мають особисту зацікавленість у цьому, а запит має відповідати правам захисту та вимогам справедливого судового розгляду. Потерпілі повинні також дотримуватися зобов'язань щодо розкриття інформації, повідомити сторонам про запит та дотримуватися ухвал Суду про забезпечення безпеки окремих осіб. Наостанок, обґрунтованість запиту потерпілого повинна пройти оцінку суддів.

F. РІШЕННЯ ТА ВИРОК

Після того, як сторони надали свої докази, обвинувачення та захист запрошують виголосити свої заключні промови. Стороні захисту завжди дають можливість виступити останньою. Судді можуть призначити відшкодування жертвам, включно із реституцією, компенсацією та реабілітацією. З цією метою вони можуть винести постанову безпосередньо щодо засудженої особи.

61. Коли Судом проголошується вирок?

Заслухавши потерпілих та свідків, яких було викликано сторонами обвинувачення та захисту для надання свідчень та враховуючи докази, судді вирішують, чи обвинувачена особа винною або невинною.

Вирок проголошується публічно та, коли це можливо, в присутності обвинуваченого та потерпілих або їхніх юридичних представників, якщо вони приймали участь у судовому провадженні.

62. Які покарання можуть бути призначені Судом?

Судді можуть призначити тюремне покарання, до якого може бути додано штраф або конфіскацію доходів, майна або активів, отриманих безпосередньо або опосередковано в результаті скоєного злочину. Суд не може призначити смертну кару. Максимальний строк позбавлення волі – 30 років. Однак у крайніх випадках Суд може призначити довічне позбавлення волі.

63. Де виконуються покарання?

Засуджені особи відбувають своє тюремне покарання у державі, визначеній з переліку держав, що повідомили Суду про свою готовність прийняти засуджених осіб.

Умови позбавлення волі регулюються законодавством держави виконання вироку і повинні відповідати загальновизнаним міжнародним договірним стандартам поведіння з ув'язненими. Ці умови не можуть бути більш або менш сприятливими, ніж ті, в яких утримуються ув'язнені, засуджені за вчинення аналогічних злочинів у державі виконання вироку.

G. ОСКАРЖЕННЯ І ПЕРЕГЛЯД

64. Коли може бути оскаржено рішення?

Кожна сторона може оскаржити рішення Палати досудового провадження або Судової палати. Сторона обвинувачення може оскаржити рішення про визнання винним або виправдання на будь-якій з таких підстав: процесуальна помилка, помилка у факті або помилка у праві.

Засуджена особа або сторона обвинувачення можуть також подати апеляцію на будь-якій іншій підставі, що впливає на справедливість або достовірність провадження чи рішення, особливо на підставі неспівмірності призначеного покарання вчиненому злочину.

Юридичні представники потерпілих, засуджена особа, або *bona fide* власник

майна, на яке негативно вплинула постанова про відшкодування шкоди потерпілим може також оскаржити таку постанову.

Апеляційна палата може скасувати або змінити рішення чи вирок або розпорядитися про проведення нового судового розгляду іншою Судовою палатою.

65. Чи засуджена особа лишається під вартою, доки триває оскарження?

Якщо Судова палата не розпорядиться про інше, засуджена особа лишається під вартою, доки триває оскарження. Однак, загалом, коли час перебування засудженої особи під вартою перевищує призначене покарання у виді позбавлення волі, особу звільняють з-під варти. На додаток, у разі винесення виправдувального вироку, обвинуваченого негайно звільняють, окрім виняткових обставин.

66. Коли може бути переглянута рішення?

Засуджена особа або сторона обвинувачення може звернутися до Апеляційної палати із клопотанням про перегляд остаточного обвинувального вироку чи покарання на таких підставах:

- було виявлено нові та важливі докази;
- було виявлено нові факти, які свідчать про те, що вирішальні докази, які було прийнято до уваги в ході судового розгляду, та від яких залежить обвинувальний вирок, були неправдиві, сфабриковані або сфальсифіковані;
- один суддя або декілька суддів вчинили серйозний проступок або грубе порушення своїх обов'язків, достатньо тяжке для того, щоб слугувати підставою для усунення цього судді або цих суддів з посади відповідно до Римського статуту.

67. Що трапляється, якщо хтось став жертвою незаконного арешту або тримання під вартою?

Кожний, хто став жертвою незаконного арешту або тримання під вартою, має право на компенсацію, і це право підлягає примусовому виконанню. Суд може присудити компенсацію, якщо буде виявлено беззаперечні факти, що свідчать про наявність грубої та явної судової помилки.

Забезпечення
правосуддя
для
потерпілих

ФОТО © FRANK SCHINSKI

V. Участь потерпілих

---

68. В чому полягає різниця між потерпілим та свідком?

Потерпілий – це особа, якій було завдано шкоди внаслідок вчинення злочину під юрисдикцією МКС. Римський статут забезпечує потерпілим низку прав, деталі щодо яких наведено нижче. Найбільш новаторським серед них є право на участь у судовому провадженні незалежно від сторін обвинувачення або захисту. Потерпілі мають право на свого власного юридичного представника, який представлятиме у залі засідань їхні побоювання та особисті інтереси перед Судом.

Свідок – це особа, яка дає показання у Суді, яка надає свідчення як доказ, яку часто викликають або сторона обвинувачення, або сторона захисту.

69. Кого вважають «потерпілим» в МКС?

Потерпілі – це особи, яким було завдано шкоди внаслідок вчинення злочину під юрисдикцією МКС. Потерпілими можуть також бути організації або установи, майну яких, призначеному релігійним, освітнім, мистецьким, науковим або благодійним цілям, було заподіяно шкоди.

Судді МКС визначають види шкоди, які слід враховувати, такі як тілесні ушкодження, психологічну шкоду (коли на свідомість особи вплинуло те, що вона пережила чи те, свідком чого вона стала), або матеріальні збитки, які полягають у втраті або пошкодженні речей або майна.

70. Якими є права потерпілих у МКС?

Потерпілі в МКС мають права, які ніколи раніше не надавалися в міжнародному кримінальному суді. Потерпілі можуть бути залучені до судових проваджень в МКС різноманітними способами:

- потерпілі можуть надіслати інформацію до Офісу Прокурора та попросити Офіс розпочати розслідування;
- потерпілі також мають право на участь у судових провадженнях через юридичного представника; під час судових проваджень потерпілі можуть брати участь, представляючи суддям свої погляди та побоювання; така участь є добровільною, вона надає потерпілим можливість висловлювати свою думку незалежно від сторін обвинувачення або захисту та дає їм можливість представляти свої власні побоювання та інтереси;
- потерпілі, які приймають участь у судових провадженнях також можуть (у деяких випадках) наводити докази, що стосуються вини або невинуватості обвинуваченого; вони також можуть оспорювати допустимість або належність доказів, наданих сторонами;
- під час судового розгляду потерпілий може добровільно дати показання в Суді, якщо його викликали як свідка захисту або обвинувачення або будь-яких інших потерпілих, які приймають участь у судовому провадженні;
- наостанок, потерпілі можуть вимагати відшкодування заподіяної їм шкоди.

71. Яким чином потерпілі можуть приймати участь у судових провадженнях?

Якщо Суд вважає це за доцільне, потерпілі можуть представляти свою точку зору безпосередньо суддям на різних стадіях судових проваджень. Зазвичай ця участь відбувається через юридичного представника (тобто юриста), який представляє їхні погляди та побоювання перед Судом, оскільки кримінальні провадження є досить складним процесом.

Для спрощення участі потерпілих, їм потрібно виповнити бланк заяви на участь. Потерпілі можуть завантажити копію бланка заяви на участь з вебсайту Суду або отримати її у Підрозділі участі потерпілих та відшкодування шкоди у м. Гаага. Заповнені заяви слід повернути до Підрозділу участі потерпілих та відшкодування шкоди у м. Гаага, надіславши їх факсом, імейлом чи поштою, використовуючи інформацію, що наведена у текстовому полі справа.

Потерпілі, які хотіли б отримати допомогу у заповненні форми та надсиланні її до суду, можуть звернутися по допомогу до того ж підрозділу.

72. Чи усі потерпілі у ситуації, що склалася, можуть приймати участь у судових провадженнях?

Судді розглядають кожну заяву на індивідуальній основі та вирішують, чи має право заявник на участь у судовому провадженні в МКС та на яких стадіях.

73. Чи потерпілі повинні подорожувати до місця перебування Суду у м. Гаага?

Зазвичай потерпілі не повинні подорожувати до місця перебування Суду, якщо вони цього не бажають. Їхні юридичні представники представлятимуть їхні погляди та побоювання перед Судом.

74. Яким чином потерпілі можуть знайти юридичного представника?

Потерпілі можуть вільно обирати свого юридичного представника, за умови, що представник має необхідні кваліфікації: він або вона повинен (-на) мати 10 років досвіду в якості судді, прокурора або юриста у кримінальних провадженнях та вільно володіти хоча б однією із робочих мов Суду (англійською або французькою). Секретаріат МКС допомагає потерпілим у знаходженні юридичного представника шляхом надання потерпілим списку кваліфікованих юристів. У Суді також є Офіс громадського адвоката для потерпілих, який може представляти потерпілих і надавати їм та їхнім юридичним представникам юридичну підтримку.

Якщо потерпілих багато, судді можуть попросити їх обрати одного чи більше спільних юридичних представників. Це називається «спільне юридичне представництво». Воно має на меті забезпечення ефективних судових проваджень.

75. Що відбувається, якщо потерпілі не можуть дозволити собі оплатити послуги юридичного представника?

Хоча ресурси Суду щодо юридичної допомоги обмежені, Суд може надати безоплатну юридичну допомогу потерпілим.

Міжнародний кримінальний суд

Victims Participation and Reparations Section

P.O. Box 19519
2500 CM, The Hague, The Netherlands

Факс: **+31 (0) 70 515 9100**

Імейл: **VPRS.Information@icc-cpi.int**

76. Якою є роль Офісу громадського адвоката для потерпілих?

Офіс громадського адвоката для потерпілих надає юридичну підтримку та допомогу потерпілим і їхнім юридичним представникам на усіх стадіях судових проваджень, таким чином забезпечуючи їхню ефективну участь та захист їхніх прав.

Офіс громадського адвоката для потерпілих належить до сфери компетенції Секретаріату виключно для адміністративних цілей, але діє як цілком незалежний орган.

77. Чи Суд захищає потерпілих, які приймають участь у судових провадженнях?

Підрозділ з надання допомоги потерпілим і свідкам у складі Секретаріату може порадити Суду щодо відповідних захисних та безпекових заходів стосовно потерпілих, які постають перед Судом, та інших осіб, які перебувають під загрозою через показання, що дали свідки. Підрозділ вживає необхідних захисних та безпекових заходів і механізмів щодо осіб, наведених вище.

Усі органи Суду в ході своїх польових робіт повинні дотримуватися належних практик щодо забезпечення і своєї безпеки, і тих осіб, які взаємодіють із ними. Захисні заходи можуть включати наступне: анонімність потерпілих, які приймають участь у судових провадженнях, використання псевдонімів, редагування документації або заборону на її розкриття та використання аудіовізуальних засобів, що можуть маскувати ідентичність осіб, які постають перед Судом.

78. Як рішення можуть прийняти судді наприкінці судового розгляду стосовно відшкодування шкоди потерпілим?

Наприкінці судового розгляду Судова палата може постановити, що засуджена особа повинна виплатити компенсацію потерпілим від злочинів, у вчиненні яких особу визнано винною. Відшкодування шкоди може включати у себе грошову компенсацію, повернення майна, реабілітацію або символічні заходи, такі як прохання пробачення чи меморіальні заходи.

Суд може присудити відшкодування шкоди на індивідуальній або колективній основі, залежно від того, що, на думку Суду, є найбільш прийнятним у кожній конкретній справі.

Перевага колективного відшкодування шкоди полягає в тому, що воно надає допомогу цілій громаді та допомагає членам громади відновлювати життя, напр., будувати центри надання послуг потерпілим або вживати символічних заходів. Більше того, держави-учасниці Римського статуту заснували Цільовий фонд для потерпілих від злочинів під юрисдикцією МКС та для їхніх родин для збору коштів, необхідних для виконання наказу про відшкодування шкоди, винесеного Судом, якщо засуджена особа не має для цього достатньо ресурсів.

79. Якою є роль Цільового фонду для потерпілих?

Римський статут заснував два незалежних органи: Міжнародний кримінальний суд та Цільовий фонд для потерпілих.

Хоча неможливо повністю усунути шкоду, спричинену геноцидом, війсьними злочинами, злочинами проти людства та злочином агресії, можна допомогти тим, хто вижив, а саме найбільш вразливим з них, щоб вони налагодили своє життя та відновили свою гідність та статус повноцінних членів своїх суспільств.

Цільовий фонд для потерпілих захищає інтереси потерпілих та спрямовує ресурси до фізичних осіб і установ та доброї волі можновладців на користь потерпілих та їхніх громад. Він фінансує або створює інноваційні проекти для задоволення фізичних, матеріальних та психологічних потреб. Він може також напряму здійснювати діяльність за запитом та на вимогу Суду.

Цільовий фонд для потерпілих може діяти на користь потерпілих від злочинів, незважаючи на те, чи є засудження МКС. Фонд співпрацює із Судом для уникнення будь-якого втручання у судове провадження, що триває.

80. Чи потерпілі повинні спочатку прийняти участь у судовому провадженні, перш ніж вони мають право на відшкодування шкоди?

Ні. Потерпілий, який не приймав участь у судовому провадженні, може подати заяву на відшкодування шкоди. Ці дві заяви не залежать одна від одної. Суд може навіть прийняти власне рішення присудити відшкодування шкоди.

Відшкодування шкоди може включати в себе грошову компенсацію, повернення майна, реабілітацію або символічні заходи, такі як прохання пробачення чи меморіальні заходи.

PHOTO © TRUSTFUND FOR VICTIMS

Захист свідків

VI. Захист свідків

---

81. Хто може бути свідком?

Офіс Прокурора, сторона захисту або потерпілі, які приймають участь у судовому провадженні, можуть попросити експертів, потерпілих чи будь-яку іншу особу, що була свідком вчинених злочинів, надавати показання у Суді в якості свідка.

82. Якими є критерії Офісу Прокурора при відборі свідків?

Офіс Прокурора відбирає свідків згідно доречності показань, які вони надають, їхньої надійності та довіри до них.

83. Чи свідків примушують до надання показань?

Ні. Суд не примушує свідка поставати перед Судом для надання показань без згоди свідка.

84. Як Суд знає, що свідки не брешуть?

Різноманітні заходи вживаються для запобігання наданню неправдивих показань. Перед наданням показань кожний свідок бере на себе зобов'язання говорити правду. Судді мають повноваження вільно оцінювати усі докази, що подано, для визначення їхньої належності або прийнятності.

Якщо свідок надає неправдиві показання, Суд може санкціонувати його або її, засудивши особу до ув'язнення строком до п'яти років та/або наклавши штраф

85. Яким чином надається допомога свідкам, які постають перед Судом?

Свідкам, які постають перед Судом, надаються рекомендації та інформація. З цією метою служба підтримки Підрозділу з надання допомоги потерпілим та свідкам надає різноманітні послуги, включно з наданням психосоціальної підтримки, кризовою інтервенцією та, за потреби, доступом до медичної допомоги.

Підрозділ з надання допомоги потерпілим та свідкам також проводить підготовку усіх свідків, які надають показання в Суді, використовуючи процес, який називається «ознайомлення». Це процес, коли свідкам заздалегідь, до надання ними показань, демонструють процедури у залі засідань та під час судового розгляду. Багато свідків ніколи до того не були в залі засідань, і для них це може бути непросто. Це може мати вплив на їхнє самопочуття, також на їхні показання, тож процес ознайомлення має на меті запобігання цьому. Ознайомлення не впливає на зміст показань, оскільки під час цього процесу докази не обговорюються.

86. Які захисні заходи доступні для свідків, які надають показання у Суді?

Суд має низку захисних заходів, які можуть бути застосовані щодо свідків, які постають перед Судом, та інших осіб, яким загрожує небезпека у зв'язку з показаннями, наданими свідком. В основі захисної системи Суду є належні практики, спрямовані на приховування взаємодії свідка із Судом від спільноти свідка та широкого загалу. Цих практик дотримуються усі, хто контактує зі свідками.

В місці проживання свідків може бути вжито оперативних захисних заходів; напр., Система раннього реагування (англ. Initial Response System) – це цілодобова система реагування на надзвичайні ситуації, що надає можливість Суду там, де це можливо, вивозити свідків у безпечне місце, якщо вони є мішенню або побоюються стати мішенню. Інші оперативні захисні заходи включають в себе роз'яснення свідкам важливості приватності та «правдоподібних легенд» або узгодження резервних планів на випадок надзвичайних ситуацій.

Суд може також застосувати процесуальні захисні заходи. Ці заходи можуть включати в себе спотворення зображення обличчя/звучання голосу або використання псевдоніма. Суд може наказати вжити окремих спеціальних заходів стосовно травмованих свідків, дитини, літньої особи або жертви сексуального насильства. Такі заходи можуть включати в себе сприяння наданню показань свідками шляхом надання можливості психологу або члену сім'ї бути присутнім під час надання свідком показань або використання завіси для відгородження свідка від прямого візуального контакту з обвинуваченим.

Крайнім захисним заходом є доступ до Програми захисту Суду (англ. Court's Protection Programme (ICPP)), за якою свідка та його або її близьких родичів переселяють подалі від джерела небезпеки. Хоча це є ефективним методом захисту, але через величезне навантаження на осіб, яких переселяють, цей метод є крайнім і вживається лише тоді, коли це абсолютно необхідно.

Захисні заходи не впливають на справедливість судового розгляду. Там звикли до вживання заходів, щоб свідкам було безпечно та комфортно. Це стосується обидвох сторін, що роблять направлення, і обвинувачення, і звхисту, однаковою мірою. Усі сторони зобов'язані дотримуватися конфіденційності та поваги до захисних заходів, однак, навіть коли вжито захисних заходів, свідка все одно можна допитувати.

Долучайтесь

Подальша інформація про МКС

---

87. Де я могу дізнатися подальшу інформацію про МКС?

Щоб дізнатися більше про роботу МКС, відвідайте www.icc-cpi.int. Сайт містить юридичні тексти, рішення та документи Суду, розклад судових засідань, інформацію про ситуації та справи у МКС, також про органи Суду, прес-релізи та інформацію для представників ЗМІ, можливості для працевлаштування, інформацію про програму МКС із стажування та запрошення фахівців (англ. ICC Internship and Visiting Professionals Programme) та іншу інформацію про Суд, включно із посиланнями на прямі веб-трансляції судових проваджень МКС та канали соціальних мереж МКС.

Стежте за Міжнародним кримінальним судом на соціальних мережах YouTube, Twitter, Facebook, Instagram та Flickr.

88. Якою мовою доступна інформація?

Загальна інформація на вебсайті МКС доступна англійською та французькою мовами, які є робочими мовами Суду. Коли це доречно в певній ситуації, документи доступні також іншими мовами. Деякі важливі документи на вебсайті доступні арабською, китайською, російською та іспанською мовами, які, разом із англійською та французькою мовами, є офіційними мовами Суду.

Investigations

The ICC's Office of the Prosecutor to identify suspects by gathering evidence and testimonies, ensuring independence, impartiality

Enquêtes

Dans le respect de ses piliers fondamentaux
d'impartialité et d'objectivité, le Bureau d'
mène des enquêtes pour identifier des
et en examinant des preuves et des témoignages.

Prosecutor conducts investigations
gathering and examining
guided by the core pillars of
impartiality and objectivity.

89. Яким чином я можу відвідати брифінг щодо МКС або слухання МКС?

Міжнародний кримінальний суд запрошує до свого місця перебування у м. Гаага усіх, хто зацікавлені у його структурі, операціях та характері його діяльності.

Щоб відвідати брифінг щодо Суду:

Фізичні особи та групи, що бажають відвідати брифінг щодо Суду, повинні заповнити відповідний бланк заяви, яку можна знайти на вебсайті Суду за адресою www.icc-cpi.int. Заяви слід надіслати імейлом на адресу visits@icc-cpi.int щонайменше за два місяці до брифінгу для групових візитів та за місяць для індивідуальних візитів.

Щоб відвідати слухання:

Слухання МКС, як правило, відкриті для громадськості, окрім тих випадків, коли Палата оголошує про закриту сесію. Зацікавлених осіб запрошують пройти до входу до зали Суду (не потрібно заздалегідь заповнювати бланк заяви). Кожна особа, яка заїде до приміщення Суду, повинна пройти перевірку безпеки та пред'явити дійсний документ, що засвідчує особу (паспорт, посвідчення особи або права водія).

Крім того, всі громадські слухання транслюються на вебсайті Суду із затримкою в півгодини. Трансляції можна побачити на www.icc-cpi.int.

Для подальшої інформації, будь ласка, ознайомтеся з розкладом слухань. Також майте на увазі, що в інтересах громадського порядку, неповнолітнім особам віком до шістнадцяти років вхід до приміщення Суду заборонено.

Відділ інформації та просвітницької діяльності

Секретаріат, Міжнародний кримінальний суд

Oude Waalsdorperweg 10
2597 AK, The Hague, The Netherlands

Р.О. Вох 19519
2500 CM, The Hague, The Netherlands

Телефон: +31 (0) 70 515 8515

Імейл: PublicAffairs.Unit@icc-cpi.int

PHOTO © ADAM WØRK

icc-cpi.int